

MLADA POTA

GLASILO SLOVENSKE MLADINE

Leto II.

Izhaja štirinajstrednevno. — Naročnina letno 20 Din, četrletno 5 Din, mesečno 2 Din. Za inozemstvo dvojno. — Ček. račun 17.092. — Uprava Rozka Stefan, Kopalška 3. — Lastnik, izdajatelj in odgovorni urednik Adrijan Janc, Bleiweisova 3. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš.

Štev.
1.-2.

Naša pot

Doslej so „Mlada pota“ v prvi vrsti prikazovala položaj, v katerem živi danes slovenska mladina. „Mlada pota“ so bila zrcalo našega življenja. To zrcalo nam je pokazalo, da je naš položaj težak, težji kot kdajkoli, in da si moramo sami pomagati, če ga hočemo izboljšati.

Zdaj gremo za korak naprej: proučevati hočemo, kaka so pota, ki peljejo do lepšega življenja; kaka so pota, po katerih moramo, če se hočemo otresti malodušja, nesigurnosti, neuravnovešenosti, duševnega trpljenja! Kaka so pota, po katerih moramo, če se hočemo boriti proti bedi in pomanjkanju, za kruh, za obleko, za streho nad glavo. „Mlada pota“ morajo postati poleg zrcala našega življenja tudi kladivar tega življenja. Poleg orisov položajev in statistik je potrebno prikazovati organizirano življenje mladine, njeno skupno organizirano borbo za izpolnjenje kakršnihkoli potreb in pravic mladega človeka. Potrebno je, da postanejo „Mlada pota“ glasilo vseh resnično mladinskih društev; vse od osamljenih literarnih krožkov po gimnazijah, od nogometnih, šahovskih in razvedrilnih mladinskih klubov do borbenih strokovnih organizacij vajencev naj pišejo o svojem delu in o izkušnjah iz tega dela in borbe v svoj list.

Doslej so bila „Mlada pota“ vsaj v glavnem glasilo vse slovenske mladine. Niso pa bila glasilo vsega njenega življenja, vsega težkega in lepega, vsega kar nas danes muči, teži in ubija, vsega, kar nam daje samozavesti, moči in poguma. Vsak mlad slovenski človek mora najti v „Mladih potih“ del sebe.

Da pa bomo sposobni izvršiti te naloge, je potrebno, da se še bolj povežemo s svojim listom. Vse naše vsakdanje življenje in vse naše organizirano življenje, zlasti vse naše napredno borbeno življenje mora priti v „Mlada pota“ in se iz njih širiti na vse strani. „Mlada pota“ hočejo in morajo postati žarišče, okoli katerega se bo zbirala vsa tista mladina, ki hoče sama kovati svojo usodo.

Danes ima slovenska mladina vsaj malo možnosti pokazati in razviti svoje mlade sile in sposobnosti. Z dejanji dokažimo starim, da ni res, da smo nezreli in nezmožni za kakršnokoli samostojno delo. Dokažimo jim, da se mogoče bolj kakor oni zavedamo položaja, v katerem živimo in nalog, ki nam jih stavi naš čas. Razširjajmo, dopisujemo in plačujemo z večjo vnemo kakor doslej svoja „Mlada pota“. Kajti njihov razvoj je naš razvoj, dokaz naše požrtvovalnosti in zmožnosti.

Branislav Nušič proti vojni in fašizmu za popolno svobodo

Najboljši srbski dramatik B. Nušič je izjavil:

„Borba proti vojni je borba za obdržanje človeštva na poti napredka; mladini pripada v tej borbi prvo mesto. Ljubezen med narodi in pacifizem, integralni pacifizem, samo ne za ceno nepriznavanja lastnega naroda, bi bila skupna naloga književnosti in mladine.“

„Proti fašizmu zavzemam zato odklonilno stališče, ker fašizem onemogoča osnovne težnje svobodnega duševnega razvoja.“

„Književniki in umetniki morajo biti sodelavci tistih pokretov, ki se borijo za široke pravice ljudstva in za najširšo svobodo, brez katere bi te pravice bile samo prividne, na papirju.“

Našemu poverjeniku v spomin

Na novoletno jutro se je ustavila pot mladega človeka. 22 letni rudar, Viktor Smolič, je v hrastniškem rudniku porival vozičke s premogom na dvigalo — okrog 4. zjutraj porinil v prazno. Zgrmel je z vozičkom vred kakih 30 m globoko iz 3. etaže na četrto in obležal. „Ubilo ga je,“ sodi ljudski glas, ki pozna način dela in življenja rudarja. Ve, da bo uradna obsodba, da je zakrivil sam, ker je pozabil prekeniti tir, ali bi pa vsaj moral spustiti varovalni drog, kakor določajo predpisi. Ve pa tudi, da mora iztovoriti 200 vozičkov, ker bo sicer reducirán in ve, da je oboje nemogoče. Ve, da je premalo varovalnih naprav, ve, da se ponekod odprtina avtomatično zapre in ve, da bi morala tako delo opravljati dva kot preje. Tovarš pri delu pomaga, poleg tega lahko opozori „kamerada“, da je pozabil prekeniti tir, ga lahko za-

drži, ko se radi slabega zraka zgrudi nad jaškom, deli iste križe in težave, se skupno bori — mu je „kamerad“. Kaj pomeni tovaršтво pri delu in v življenju, delavska solidarnost, je doumel tovarš Viktor. Od rane mladosti je z vsemi silami, s svojim vedrim smehom in odkritim pogledom družil in bodril tovarše v delavskih organizacijah.

Vedel je, da bodo mladi delavci le takrat lahko uspešno sodelovali v borbi za boljše življenje, če bodo organizirani v strokovni organizaciji; da bo veljal njihov glas le tedaj, če bodo pokazali resnost, če se ne bodo prepuščali vetrom, nego se zavestno vzgajali v svojih delavskih kulturnih organizacijah. Hrastniške Svobode si nismo mogli misliti brez Viktorja, pri petju, dramatik, predavanjih, izletih, povsod je sodeloval in kako tesno je zrasel s svojimi tovarši, kaže dejstvo, da je od vojakov vsak teden pisal Svobodi pismo.

Ko so Mlada pota združila vse mlade ljudi, ki so do sedaj bili razkropljeni širom Slovenije, hodili vsak svojo pot, nosili v svojih srcih ali kvečjemu v svojem ozkem kraju vse bolesti, težnje, upe in veselje, je spoznal važnost, da mladina vse to pove sebi in drugim in se tako združi, spozna in pripravi za skupno borbo. — Vedoč, da bo list izhajal redno le tedaj, če bo lahko plačal stroške, je neumorno zbiral od ust pritrpane dinarje, postal poverjenik „Mladih poti“.

Prijatelji prirode vedo, kako globoko je doumel prirodo, kjer se je sprostil, nabral novih sil in op-

Ljuba Davidovič o mladini

Ljuba Davidovič, vodja bivše demokratske stranke in eden voditeljev Združene opozicije, je sprejel zastopnika beogradskega mladinskega lista „1936“ in mu dal med drugim na stavljena vprašanja naslednje izjave:

Kaj lahko nudi danes demokracija mladini, in kaj mora dati mladina demokraciji; kakšne so naloge naše sodobne mladine v borbi za demokratske svoboščine ljudstva?

— Vse, kar lahko da, je pripravljena Demokracija nuditi mladini. Po tej veliki obljubi lahko vidite, kako važnost ona polaga na mladino. To tem bolj, ker Demokracija ne daje praznih obljub.

Demokracija hoče, brez ozira na starost, izenačiti v pravicah mlade in stare, upoštevajoč samo sposobnosti.

Minili so časi, ko je bila starost znak modrosti. Zgodovino delajo mladi.

Demokracija kliče na delo tudi mlade. Ona jih ne kliče na poslušnost, ampak na enakopravno sodelovanje. Ona daje mladosti popolno pravico inicijative.

In kaj mora mladina dati Demokraciji? Mnogo. Toda, da se razumemo: Ko daje Demokraciji, daje sebi. Mladina mora biti odločen čuvaj Demokracije...

Naša mladina, ki bo nekoč vodja svojega naroda, se mora z delom osposobiti za to vodstvo...

Delati, neprestano delati...

Nov čas zahteva mnogo več od svojih prvih ljudi, kot je zahtevala naša doba od nas. To je opravičilo razlike med nami, starimi, ki odhajamo in med vami mladimi, ki prihajate.

Nočemo „gibčne“ mladine. S prepričanjem se ne sme trgovati. Joj narodu, če mladina, njegov up, s sklonjeno glavo, reče pred strahovalci: „verjetno je pa tvoje res!“, kljub prepričanju da to ne more biti res. Nočemo trmoglavcev. Hočemo prepričanja. Hočemo mehko in plemenito dušo, ali železno voljo. Hočemo: moči in hteti.

Ali se mora mladina boriti, brez ozira na svoja ožja politična prepričanja, proti fašizmu in reakciji?

Odgovor je samo ena beseda: mora.

Kako je z demokracijo in svobodo znanosti, posebno z ozirom na univerze?

Kdo bi smel med demokrati samo pomisliti na omejevanje svobode v znanstvenem raziskovanju resnice?

Nočemo povratka v srednji vek. Samo fašizem ima za to „pravico“. Oni sežigajo tudi knjige. Zastonj. Papir je zgorel, a ideja je ostala. Zažigali so velike mislece starega sveta, a zopet zaman. Telo je zgorelo, a misli so ostale. Stotine let so preživele svoje preganjalce. Stotine tisoče v primerov dokazujejo to trditev.

Demokracija je za popolno svobodo znanosti, ona je za popolno svobodo znanstvenega raziskovanja resnice. Ona je za to svobodo tudi po univerzah,

timizma, če je globoko v rovu klonil in obupal. Vedel je kaj pomeni vera in volja za življenje in oboje je hotel dati vsem. Vidimo ga pri ustanavljanju Počitniškega doma na Mrzlici, pri graditvi časne kočice in na novoletno jutro je hotel prvi napisati v knjigo na Mrzliški koči pozdrav in poziv tovaršem.

Ta poziv je zamrl v njegovem srcu, čujemo pa ga vsi mi, ki smo ga poznali, naj ga čuje vsa slovenska mladina: Naše poti gredo naprej!

Resolucija ptujskih akademikov

Ptujski akademiki, vsi včlanjeni v Društvu jugoslovanskih akademikov v Ptuju, študirajoči po univerzah v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, zbrani na članskem sestanku dne 30. XII. 1935., sprejemamo naslednjo resolucijo, ki je temeljne važnosti za naše krajevno delo in za delo slovenskih akademikov sploh. Resolucija se glasi:

Ptujski akademiki imamo različne poglede na svet, na družbo in na politične razmere. Toda te razlike med nami nas niti v najmanjši meri ne ovirajo, da ne bi delali in se borili vsi skupno za svoje skupne študentske pravice in zahteve. Pravi naši skupni interesi in smotri so tisto, kar nas neločljivo veže, kar je izhodišče in vsebina našega skupnega dela. Iz teh interesov izhajajo naše naloge, ki smo jih že, in ki jih bomo še aktivneje izvrševali. Te naloge so:

Prva naloga. Materijalna pomoč našim gospodarsko najbolj prizadetim tovarišem za omogočitev študija (plačanje šolnin in taks!) in za olajšanje njihovega gmotnega položaja s pomočjo podpor od nabiralnih akcij in društvenih prireditelj. To svojo prvo nalogo smo doslej vedno vršili in ji bomo spričo vedno težjega gmotnega položaja slovenskega študenta posvečali še večjo pažnjo.

Druga naloga. Intenzivno kulturno vzgojno delo med tovariši srednješolci, inteligenco, delavci, kmeti in obrtniki s pomočjo predavanj, potujočih knjižnic, prireditev, akademij in literarnih večerov. Iz lanskega poslovnega leta ima društvo v tem pogledu bogate izkušnje. Priredilo je deset uspešnih predavanj s povprečno udeležbo okrog 250 ljudi, in en literarni večer, na katerem je sodelovala večina slovenskih mlajših umetnikov. Letos je zopet na programu ciklus predavanj in mladinska akademija.

Tretja naloga. Najozlja povezanost z mladino, zlasti s srednješolsko, ki ji je treba prikazati položaj na univerzi, izgled in možnosti različnih študijev, uvesti abiturijente v življenje na univerzi.

Četrta naloga. Prirejanje prireditev razvedrilnega in izobraževalnega značaja kakor izletov, ekskurzij, iger, športnih prireditev itd. Tudi v tem pogledu ima društvo izkušnje ko je poleti 1935. priredilo ogled vseh ptujskih tovarn, ekskurzijo v mariborske obrate ob priliki Mariborskega tedna in ekskurzijo v Varaždin k „Tivarju“ in v premogokopnik Ladanje. Na programu so ekskurzije v Mežiško dolino, v Haloze, v Hrvaško Zagorje in v revirje.

Peta naloga. Najozlja povezanost z drugimi krajevnimi akademskimi društvi, podpiranje borbe slovenskih študentov za njihove študentske pravice, kakor Univerzitetno Biblioteko, za odpravo šolnin, taks in nove uredbe o tehničnih fakultetah; in končno podpiranje borbe vse slovenske mladine

— kmečke, vajeniške in delavske — za njihove pravice do znosne eksistence, do mladosti in do svobodnega razvoja vseh duševnih in telesnih sil.

Moči, aktivnosti in borbenosti, ki je bila in bo potrebna za izvedbo teh nalog, črpamo v prvi vrsti iz naše solidarnosti, iz medsebojne ravnopravnosti, radi tega, ker ne delamo nobenih drugih stvari, kakor tiste, ki so skupne nam vsem, ki živo zadevajo in aktivizirajo nas vse.

Najodločnejše odklanjamo delo neznatne skupine slovenskih akademikov, ki polaga težišče svojega dela na politično borbo proti neki drugi politični skupini akademikov, zlasti proti levici. Nas ne zanima toliko, kaj nam preti ali ne preti v neznani bodočnosti, nas v prvi vrsti zanima, kaj nam preti danes, kaj se nam jemlje že danes, kaj se nam že je vzelo, kakor pravico do brezplačnega in svobodnega študija. Nam ni prvo, kdo se bori za naše pravice, temveč ali se sploh bori ali ne, in če se bori — v koliki meri se bori. Vsak nasprotnik študentskih interesov bo razkrinkan v teku njihove borbe za te interese. Danes pa ni nihče upravičen, odrekati komurkoli pravico do te borbe.

Nasprotno pa pozdravljamo tiste slovenske študente iz najrazličnejših političnih taborov, ki so šli preko in mimo ozkega okvira politične borbe v borbo za skupno študentsko stvar. Izhodišče njihove borbe ni za večino slovenskih študentov, brezsmiselna, otročja politična borba. Izhodišče njihove borbe je neznan slovenski študent, ki se mora dnevno boriti za golo eksistenco, za hrano, za obleko, za razsvetljavo, za zdravje, za denar za šolnine in takse, tisti študent, ki ne stoji v prvih študentskih vrstah, ki ne gleda pasivno in z nasmehom na naše politične prepire, tisti študent, ki je danes bolj kot kdajkoli potreben, da se organizira in aktivizira za borbo zase, za svoje najelementarnejše pravice, kakor je svobodno in brezplačno šolanje.

Danes v dobi interesov in nasilja, v dobi krvi in železa in borbe je potrebno, da se tudi študentje pravočasno začnemo boriti za svoj obstanek in napredek. Prvi predpogoj uspešnosti te borbe pa je naša skupnost. Ta skupnost je danes na pohodu in nihče je ne bo mogel streti, če jo bomo dovolj vztrajno in odločno gradili v teku našega dnevnega dela in dnevnih borb.

Društvo Jugoslovanskih Akademikov v Ptuju.

Ta resolucija se pošlje vsem krajevnim študentskim društvom v Sloveniji, akademskim in strokovnim ter kulturnim društvom v Ljubljani in uredništvom sledečih časopisov za objavo: „Akademskemu Glasu“, „Naši misli“, „Naši volji“, „Straži v viharju“ in „Mladim potom“.

Zaščita vajencev in njih pravice

Odrpito je še zmeraj vprašanje odškodnine vajencem in vajenkam za delo po dovršenem letu učenja in nadaljnja leta učenja. Po novem obrtnem zakonu, ki je v veljavi že od 9. marca 1932, pripada učencu oziroma vajencu kakor tudi vajenki po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo, ki jo mora plačati učni mojster (obrtnik, trgovec ali lastnik obrti ali trgovina). Koliko mora ta odškodnina „najmanj“ znašati, bo predpisal z uredbo minister za trgovino in industrijo sporazumno z ministrom socialne politike in narodnega zdravja po zaslišanju trgovsko-obrtnih in delavskih zbornic. Preden je zakon vstopil v veljavo, so vse delavske zbornice Jugoslavije predložile k § 267 skupen predlog uredbe, na podlagi zgoraj navedenega paragrafa v obrtnem zakonu, kjer se določa vajencem za delo minimum odškodnine. Predlog se glasi:

§ 1. Delodajalec, ki da učencu za čas učenja stanovanje in hrano, mu ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nobene nagrade. V četrtem letu mu je pa dolžan dati 20% plače, določene v smislu § 5. te uredbe.

§ 2. Delodajalec, ki ne daje učencu za časa učenja stanovanja in hrane, je dolžan dati mu v drugem letu 40%, v tretjem letu 60%, v četrtem letu pa 80% plače, ki je ugotovljena na način, predpisan po § 5. te uredbe.

§ 3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec, ki daje učencu stanovanje brez hrane, mu mora dati odškodnino v višini dveh tretjin iznosa, navedenega v § 2. te uredbe.

§ 4. Ako delodajalec da vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, se znižuje učencu pravica do odškodnine za vrednost obleke.

§ 5. Plača, ki služi kot osnova za odmerjenje odškodnine v smislu § 1—3 te uredbe, je najnižja povprečna zavarovana dnevica OUZD. Banska uprava bo objavila vsako leto najnižje povprečne zavarovane dnevnice delavskega zavarovanja.

§ 6. Ta uredba dobi veljavo z dnem objave v „Službenih Novinah“.

Dr. Avgust Reisman pa pravi v svoji brošuri „Delovno pravo“, da je ta določba novega obrtnega zakona v veljavi že sedaj, čeprav še nimamo navedene uredbe. Vajenci, ki so dovršili eno leto učenja, imajo torej že sedaj pravico do odškodnine za svoje delo.

Strokovna komisija za Slovenijo je že 5. maja leta 1933, torej pred tremi leti, sklicala javen shod v dvorani Delavske zbornice z dnevnim redom: Zaščita vajencev in njih pravice po obrtnem zakonu, na katerem je temeljito obrazložil dr. Celestin Jelenc pravice, ki pripadajo našim vajencem, zakonito predpisane pravice do odškodnine za časa učenja.

Do sedaj imamo samo pri tiskarskih vajencih vpeljane tedenske odškodnine in sicer v prvem letu 40 Din, v drugem 80 Din, v tretjem 120 Din in četrtem po 160 Din plače.

Upamo, da se v kratkem vse to uredi. **Priporočamo vsem delegatom, ki se udeležijo konference delavskih zbornic v Beogradu dne 26. in 27. t. m., da pospešijo rešitev tega odškodninskega vprašanja vajencem.**

Podeželski vajenci

Zakon o zaščiti mladih delavcev se proti obrtniškim vajencem na deželi ne izvaja. Obrtniški učenci izhajajo iz posestniških družin, viničarji zaposljo svojo deco doma. Posestniški otroci pa morajo z doma, kjer je kruh samo za enega. Vsled težkega kmečkega življenja mladina sama sili v stran; kljub napornemu delu doma celo stradajo. Starši predajo 12, 13, 14 letnega otroka obrtniku, sklepajo kratko pogodbo, kjer odloča bodoči gospodar; interesov otroka ne brani nikdo, ker jih cela kopica čaka zunaj. Starši plačajo obleko in druge osebne potrebščine in se obvežejo poravnati škodo, ki jo bo napravil učenec, mojster pa zahteva pridne roke in pokorščino.

In začne se križeva pot mladega vajenca. Zakon izjemoma določa v obrti 12 urni delavnik. Vajenci podeželskih obrtnikov delajo 14, 15 ur na dan. Življenje vseh je slično. Mizarji, čevljarji, šivilje in pteltilje se trudijo, da mlade ljudi čim bolj izkoristijo v svoj prid. Ravno tako trgovci. Vsi učenci in učenke slišijo zelo malo o svoji obrti.

Mizarji in čevljarji, ki se s svojo obrtjo težko preživljajo, iščejo pomoč v svojih „larpobih“. Ti naj delajo. Zjutraj vstajajo ob 4. 5. uri, morajo nanositi vodo, opraviti pri kravah in svinjah, varovati deco in delati na polju. Pozimi, ko ni drugega dela, smejo prijeti tudi malo za oblič in šilo. Spijo v hlevih, hodnikih, kletih, oblečeni in obuti, da jih ne zebe, poleti pa na senu. Hranijo jih z nezabeljenim fižolom, zeljem, krompirjem, s kakimi čorbami in še to samo 2 krat na dan. Pretepa jih lahko vsak pri hiši. Ko je učna doba končana, jih mojster odpusti in na vrsto pride nova žrtev.

Ravno tako se godi dekletom. Šiviljska in pteltiljska obrt propadala, obrtnice si jemljejo učenke, ki so zastoj dekle. Po triletni dobi se menjajo.

Največ mladih ljudi pa se gre učiti za trgovske pomočnike. Tudi njihovo življenje je enako ostalim. Prenašajo težke zaboje in vreča, opravljajo pri živini, delajo na polju, čuvajo in snažijo otroke, strežejo gospodinji in pomočnikom. Za vsako predrznost, neposlušnost in napako jih pretepajo, materialno škodo pa plačajo starši. Delajo od 4. ure zjutraj do 9. 10. ure zvečer. Oblečeni so slabo, ker starši ne morejo plačevati obleke. Hrano in stanovanje je enako z zgoraj opisanimi. Tudi njih po 3 letih odpuščajo. Usoda vseh teh mladih ljudi je enaka — najdejo se med brezposelnimi. Med svojo vajeniško dobo so navadni delavci, ki že v svojih otroških letih garajo od ranega jutra do poznega večera za slabo hrano in stanovanje, sami pa propadajo. V takih razmerah živi pretežni del podeželske obrtniške mladine.

Ali veste vajenci, kaj pravi § 294 obrtnega zakona

Da mora lastnik obrata zaposlovati vajence in vajenke po preteku učne dobe še najmanj tri mesece v svoji obrti. V tem času morajo vajenci in vajenke prejemati najmanj ono plačo, katero imajo pomočniki(ce) začetniki v tistih strokah obrti.

Ta odstavek je zelo važen za starše in varuhe vajencev. Ugotoviti pa moramo, da se še sedaj dogaja in da se povečini vajenci, posebno pa vajenke takoj po dovršeni učni dobi odpuste iz službe. V tem slučaju predpisuje obrtni zakon odškodnino. Pravica do te odškodnine pa zastara v teku 6 mesecev, po prestanku učnega razmerja. Vajenec ali starši morajo pred potekom 6 mesecev to odškodnino uveljaviti s tožbo pred razsodiščem oziroma rednim sodiščem, dokler ne bo stopilo v funkcijo razsodišče. Samo opomin ne zadostja za odškodnino. Zaradi kratkega roka za tožbo opozarjamo vse one, kateri so se izučili od meseca julija prejšnjega leta dalje, pa so bili takoj odpuščeni iz dela, da to odškodnino lahko uveljavijo. Zahteva se lahko to tudi pri obrtnem sodišču. To lahko izvršijo potom strokovnih organizacij s pooblastilom pri sodišču ali pa pri lastniku obrti v poravnavo odškodnine.

Hitler smatra Nemčijo za nenormalno. 8. decembra je imel Hitler govor, v katerem je posebno napadal „neverne Tomaže“, ki dvomijo v bodočnost. On, Hitler, ve čisto točno, kakšna bo bodočnost. Rekel je: „Tako bo imela Nelčija nekoč skoz in skoz zdrav moški rod, ki ne bo zdrav samo telesno, temveč bo tudi duševno popolnoma normalen.“

Beseda deklet

Položaj naših služkinj

V zadnji številki našega lista smo objavili pismo služkinje, ki nam v preprostih besedah razkriva svojo trnjevo pot. Kdor pozna razmere po službah, ve, da njen slučaj ni edin in osamljen. Po vsej Sloveniji ima vrstnice, katerih trpljenje ni nič manjše, katerih pot je včasih še bolj težka, saj mnogokrat konča v prostovoljni smrti. Javnost gre ravnodušno mimo takih malenkostnih dogodkov in komaj jim kak list posveti par vrstic, kakor smo jih nedavno brali v „Slov. narodu“: „23 letna dekla se je vrgla pod vlak, ki ji je odtrgal obe nogi in levo roko. Pod vlak se je vrgla radi razmer v službi.“ Ali so te razmere preiskali? Ali bo kdo obsojen, ker je povzročil umor mladega človeka?

Težko je najti stan, kjer bi bilo razmerje delojemalca do delodajalca tako težko kot je v poselski službi. Ne glede na to, da je hrana pogosto zelo pičla, za mladega človeka povsem nezadostna, da je stanovanje navadno shramba brez oken, je tudi drugače položaj služkinje zelo žalosten. Tudi v najboljši službi je posel pravi brezdomec, saj se v okolici, s katero je v svojem delu v najožjem stiku, počuti tuja, ki je odveč, ki je nepotrebno zlo pri hiši. Kdor spregovori s služkinjo, vsak ji da čutiti, da se smatra visoko nad njo; odvisna je čisto od najmlajšega paglavca pri hiši. Vsak človek ima potrebo, da se včasih porazgovori o svojih osebnih zadevah, toda služkinja nima nikogar, ki bi mu zaupala svoje težave, čeprav je vedno v neposrednem stiku z ljudmi. Ali je čudno, če verjame prvemu fantu, ki ji govori tople besede o ljubezni, katere si tembolj želi, čimbolj je osamljena?

Posebno hudo je po takih službah, kjer je gospodinja še nedavno sama služila. Taka „milostiva“ daje poslu še posebno čutiti svoj nadrejeni položaj. Življenje služkinje pri taki gospodinji je neprestano poniževanje in to človeka še mnogo bolj ubija kakor delo po tovarniških obratih.

Toda marsikje se pridružijo običajnemu poniževanju in izkoriščanju še druge „dolžnosti“, ki dekleta čisto popolnoma uničijo. Saj vsi vemo, da niso redki primeri, ko mora biti služkinja na razpolago domačemu sinu ali celo podnajemniku. Ko se pokažejo posledice in dekla zanosi, se znajde na cesti, sama in zapuščena. Če išče zaščite, navadno ona podleže.

Izhod iz tega obupnega položaja nam pokaže že v zadnjem pismu tovarišica Marica, ko pravi: „Zdi se mi, da bi bilo lahko drugače, ko bi se tudi me, revna dekleta združila v organizaciji in se v njej borila za pravice nas služkinj.“ To je edino prava pot, ki bo izboljšala položaj služkinj v vsakem pogledu. Organizacija, katere naloga je, da se bori za izboljšanje položaja svojih članov in njih pravice, jih bo ščitila pred izkoriščanjem, zavzela se bo zanje, kadar se jim bo godila krivica, nadomeščala jim bo dom, ki ga mnoge izmed njih tako pogrešajo. Organizacija jih bo izobraževala. Organizacija jim mora vcepiti zavest skupnosti in to bo njihova hrbtenica.

Pa ravno zavest skupnosti ni menda v nobenem stanu tako malo razvita kakor pri služkinjah. Pomislimo samo, da je pri nas v Sloveniji do 10.000 služkinj. Zavarovanih pri bolniški blagajni je 8600, a organiziranih je komaj 1000 služkinj. In vendar imamo pri nas kar tri poselske organizacije. Najstarejša je Poselska zveza, kjer so včlanjena dekleta na katoliško-verski podlagi, v Zvezi hišnih poslov na socialistični, Zveza gospodinjstev pa skuša ohraniti nevtralno (nepriustransko) samo strokovno smer. Vse tri organizacije si prizadevajo, da bi zboljšale materialen (gnoten) položaj služkinj, posebno pa, da bi dvignile njihovo strokovno, a tudi splošno izobrazbo. V ta namen prirejajo razne tečaje, predavanja, sestanke z razgovori itd. Od vseh treh organizacij ima svoje lastno glasilo samo Zveza gospodinjstev pomočnic in sicer mesečnik „Gospodinjstva pomočnica“, ki ga urejajo in pišejo služkinje same. Naroča se v Selenburgovi ulici, 7/1.

Kakšen je pravni položaj, položaj služkinj pred zakonom? Mnogo slabši kot ostalega delavstva, a najslabše je, da se tega služkinje premalo zavedajo. Hišni posli ne spadajo niti pod splošno socialno-varstveno zakonodajo, niti pod obrt in zakon iz leta 1931, niti pod zakon o zaščiti delavstva iz leta 1922. Poseben poselski red je bil uzakonjen edino za Slovenijo l. 1921. Torej so po drugih pokrajinah naše države služkinje še veliko bolj brezpravne kot pri nas. Naše organizacije so že več-

krat zahtevale, da se poselski zakon, ki je pri nas v veljavi, razširi na vso državo, da se primerno izpopolni v smislu socialno-zaščitne zakonodaje, ki velja za ostalo delavstvo.

L. 1931. je dobil centralni odbor za posredovanje dela v Beogradu od ministrstva za socialno politiko nalogo, da izdela načrt poselskega zakona za vso državo. Ta načrt je bil pa mnogo slabši kot naš sedanji Poselski red, zato so dale delavske zbornice v soglasju s poselskimi organizacijami svoje predloge za izboljšanje. V decembru t. l. pa so prinesli listi vest, da bo v januarju 1936 v ministrstvu za socialno politiko anketa o ureditvi razmerja gospodinjstev pomočnic, ki bo urejeno s posebno uredbo. Pozvane so delavske zbornice, ki naj predložijo svoje predloge sporazumno s prizadetimi organizacijami.

Naše poselske organizacije zahtevajo, da se dosedanj poselski red razširi na vso državo, toda zboljšani in prirejeni za današnje razmere in potrebe. **Glavne zahteve** naših organizacij so te: **Delovni čas** ne sme biti daljši kot **14 ur dnevno; nočni počitek** ne krajši od **8 ur; med delovnim časom primeren odmor**. Vsako **nedeljo** popoldne najmanj **5 ur prostega časa**. Tudi **med tednom** po končanem delu prost izhod **za izpopolnitev izobrazbe**. **Z zakonom naj se uredi zavarovanje gospodinjstev pomočnic**. Najmanj **14 dnevni letni dopust**, ki naj se plača z dvakratnim zneskom pogajene plače. Zakonito in oblastno dovoljene **strokovne organizacije hišno-gospodinjstev**, ki izvršujejo **posredovanje služb**, naj bodo deležne **primerne podpore** iz sredstev, nabranih za posredovanje dela javnih borz dela. Odpadejo naj poselske knjižice, izdajo naj se **poselske legitimacije** z novimi določbami poselskega zakona. Z zakonom naj se **ukinejo vse privatne posredovalnice za službe**, ki so pridobitnega značaja. V slučaju brezposelnosti naj se da **brezposelnim pomočnicam** v vseh azilih **javnih borz dela brezplačno bivanje za določen čas**.

Delavske zbornice v nekaterih drugih mestih (n. pr. v Sarajevu) so predložile bolj radikalne zahteve, nad katerimi se gospodinje močno razburjajo.

Tovarišice-služkinje! Sedaj se odloča o vaši usodi, o vaših pravicah in dolžnostih. Pozanimanje se zanje, vstopite v organizirane vrste, da boste zavestno sodelovale pri zboljšanju vašega položaja!

Ženske vesti

Zavod za zaščito mater in dojenčkov v Moskvi je objavil zanimivo statistiko v zakonih. Po njej se možijo žene po revoluciji pozneje nego prej. Pred revolucijo je stopilo 78% žen v zakonski stan še pred dovršenim 20. letom. Od teh jih več nego polovica ni dosegla še 17 let. V starosti 20—24 let se je možilo 15,3% žen. Sedaj so se razmere tako izpremenile, da se dekletom ni treba pehati za to, da bi se čimprej omožile.

Pred revolucijo je bilo sklenjenih 53% porok po komaj enomesečnem poznanstvu. Le 12% jih je bilo sklenjenih po več kot enoletnem poznanstvu. Danes traja poznanstvo delj časa. Samo še 20,7% porok se sklene po 1 mesečnem poznanstvu. Kot vzrok poroke pred revolucijo se navaja v 1,4% ljubezen; v 18% osebna simpatija, v 25% pa volja staršev. Tako prej. Sedaj pa se sklene baje 57% zakonov iz ljubezni, 37% zavoljo tega, ker si hočejo ustvariti domače ognjišče.

„Glas naroda.“

Trgovina z belim blagom v USA. V državi Arizoni je v Mohavi začel proces proti 3 znanim Mormonom in 1 ženi, ki so obtoženi, da so zavestno nemoralno ustvarili doktrino mormonov, ki predpisuje, da vzame vsak moški po več žen, „da bi njegovi otroci, mnogoštevilni kot kamenje v planinah dali zavetje v svojih telesih čimvečjemu številu duhovom, ki vladajo.“ Tako se glasi obtožnica.

Dejansko je obtožena cela vas (Short Creek) Pod firmo borbe proti brezposelnosti, so ustvarjali hareme za bogataše. Dosti žen so dobili namreč tako, da so jim ponujali službe, potem so jih pozaprli v hareme.

Okoličani so sami organizirali komite proti tej sekti in če oblasti ne bodo dovolj kaznovale obtožencev, obljubljajo, da bodo posegli sami vmes. („Vreme“)

V Nemčiji uvedejo dolžnost dela za moške in ženske otroke z 10 letom. „Delavska politika.“

Posledice vojne v Italiji

Fašizem pomeni vojno. Vojna pa pomeni obubožanje najširših narodnih slojev.

Vojni stroški Italije so ogromni. Računa se, da potroši fašistična vlada mesečno eno milijardo zlatih lir za vojno v Afriki.

Ti stroški se krijejo

z nabilalnimi akcijami in notranjimi posojili. Vse to meče italjansko ljudstvo v vedno večjo revščino.

Vsemu blagu, posebno pa živilom, rastejo cene iz dneva v dan. Kruh in meso sta se podražila od začetka vojne do zdaj za 50%. Bencin, ki se je v začetku vojne prodajal po 1,85 lir liter, stane danes 5 lir. Ker je uporaba bencina v vojne svrhe vedno večja in preti poleg tega še razširitev sankcij tudi na petrolej in nafto, ga je sedaj skoro nemogoče dobiti v privatne svrhe. Zaradi tega so ukinjene skoro vse avtobusne proge, ki so tvorile edino vez med vami in mesti. Mestne ulice nudijo žalostno in mračno sliko. Promet se je silno zmanjšal. Po mestnih ulicah ni opaziti več onega bučnega življenja, ki je preje vladalo po italijanskih mestih.

Da se štedi z elektriko in kurjavo, delajo v vseh uradih od 8. ure zjutraj do 4. ure popoldne, s polurnim odmorom opoldne.

Zaradi tega je prepovedan uvoz inozemskega časopisja. Prepovedano je tudi poslušanje inozemskih radio-postaj. Kogar pri tem zasačijo, kaznujejo in mu odvzamejo radio-aparat. Izdane so uredbe, po katerih je popolnoma onemogočen vpogled v gospodarski položaj države. Italijanskim delniškim družbam ni treba več objavljati svojih podatkov o imovinskem stanju v službenih listih. Izkazi Narodne Banke ne izhajajo od 20. oktobra naprej. Službeni Statistični list sedaj prvokrat ne prinaša podatkov o produkciji, uvozu, zaposlitvi, kreditnih operacijah itd., ki jih je prejšnja leta redno prinašal.

Razpokošenje se je bistveno izpremenilo. To opaža vsakdo, ki pride v Italijo. Navdušenje je samo na površini. Resničnega navdušenja v Italiji ni, razen pri fašistični mladini, to je med tistimi, ki so bili premladi, da bi videli svetovno vojno, in ki jih je fašizem sistematično vzgajal za bodočo vojno. Ta fašistična mladina še vedno prireja populistične manifestacije, a po tovarnah in vaseh se vedno bolj množe znaki protesta.

Žene se vedno težje poslavljajo od mož in sinov, ki odhajajo v Afriko, posebno odkar se je vrnilo iz fronte prvih 20.000 ranjenih in težko bolnih vojakov.

Starejši ljudje, med njimi tudi tisti, ki nosijo fašistične znake, so vedno bolj prepričani.

D. L.

**Razvoj „Mladih poti“, je tvoj razvoj,
slovenska mladina! Nivo „Mladih poti“
je znak tvoje zrelosti! Naklada „Mla-
dih poti“ je znak tvoje delavnosti!**

Mlada umetnost

Stenko:

Steklarka Jožica

Še kot čisto mlado, čilo in zdravo dekle je prišla v glažuto si služiti kruh. v dobri veri, da tu ji bo — življenje lepo... Njena lica so bila rdeča, na njenih ustih je bil videti a iz njenih velikih črnih oči — smeh, je odsevala upa in nade polna mladost.

Ob žareči banji pri težkem stroju — — — tam je stregla vse dni, vse dni ob koščku kruha in črni kavi je velike modele stiskala in z velikimi, težkimi, železnimi kleščami je steklo žareče dvigala. Vse dni je vdihavala od loja vonj smrdljivi, ki iz vročih je modelov puhtel — in pri neznojni vročini se vsa je potila in hudo napenjala sveže, mladostne moči.

Brez sonca, brez zraka, brez sočne pomladi ji je teklo življenje iz dneva v dan — le ogenj žareči ji v lica je žgal ji pil kri, poslednje kaplje — sesal in zrak dušljivi ji je legel na pljuča ji stiskal je prsi kot mora dušiča, da ji je lice iz dneva v dan bolj bledeti začelo, ki nekoč je bilo videti še rdeče in veselo in njene prelepe oči so se globoko pod čelo udrle in besede so njene vedno bolj zamrle.

Brez ljubezni, sonca in svobode — po čemer je neskončno — neskončno hrepenela je ob stroju v tovarni do konca trpela, dokler je zavratna bolezen ni strla v najlepšem cvetu mladosti, polno sanj, upov in novih pričakovanj. A nade in sanje se ji niso izpolnile, da nekoč življenje — ne bilo bi samo trpljenje.

Dragi tovariš urednik!

Skoraj bi si ne upal dati ti to pesem v roke, toda zavedam se, da kritika ne more biti prehuda, ker, če prime preprost delavec za pero po težkem delu, pač ne more nič drugega napisati kot v navadnih besedah izraziti svoje trpljenje. Torej: ne bojim se kritike, celo vesel bom, da me bo kdo opozoril na napake. Tako se dogradim. Ne bom niti jezen, če pesem ne pride v tisk. Vedel bom tako, da mora biti druga boljša. Pozdrav Stenko.

Mati in otrok.

„Mama, kdaj pa sem se jaz rodil?“
„O polnoči, sinko.“
„Upam, mamica da te takrat nisem prebudil.“

Mirko Jelenčič:

Fakin

Imeli so nas za fakine, ki so vznemirjali mestne ulice, po šumih smo se šli Indijance in nosili meče in sulice.

Za drobiž smo starše goljufali, podili mačke in golobe; bili žogo, tekmovali in se krajcarje igrali.

Po vrtovih smo jabolka krali, lomili veje in teptali cvetje v sovražnika pa smo metali, konjske fige in smetje.

V šipe smo se ciljati učili, zato so nas podili policaji: ponoči pa smo v sanjah potovali: kot v filmu so bili pred nami daljni kraji.

Drug drugemu smo pretili, da jih bo dobil po glavi in v resnici jih je parkrat skupil bogati sosedov Pubi.

Vedno nas je veselilo, obesiti se skrivaj na vozove, in fantom iz sovražnih ulic groziti in kazati dolge nosove.

Veseli, če smo našli nepokrit kanal, da smo preko njega pljuvali in skakali, in če je včasih pela šiba od ponosa nismo jokali.

Še tesneje se moramo k sanjam priviti, v katerih smo rasli od mladih let, od katerih nas ni mogel nihče odvrniti drugam.

In kovati načrte: ko bomo nekoč veliki, tedaj bomo odpravili krivico, ki tišči mladino in vse siromake.

Iz „Glasa Omladine“, prevedli J. I. D.

Trgovina s smrtjo. Ista francoska tovarna, ki izdeluje za Italijo strupene pline, pošilja ob enem plinske maske za abesinsko vojsko. Francoski tovarnarji služijo torej na obeh straneh. Kšeft je kšeft.

Borba

I.

28. XI. 1935. ob 11. uri se je vila dolga kača ljudi z ljubljanske tehnične fakultete na univerzo. Bili so študentje tehniki, ki so pravkar stopili v štrajk proti novi tehnični uredbi.

Mimoidoči so se vstavljali in spraševali, kaj je! S stranske ulice je prišel nek delavec, za njim drugi na kolesu.

„Hej ti, kaj pa imajo spet študentje?“

„Štrajkajo!“

Oba sta se nasmehnila.

„Študentje, ti ga pa znajo!“

Obema so se močno zasvetile oči. Nekaj svetlega in samozavestnega, dolgo zatajevanega, se je moralo vzbuditi v njuni notranjosti. Kakor da bi bila ponosna na te študente!

„Študentje lahko štrajkajo, ker ne zgubijo plače! Pri nas v fabriki je drugače!“ je pripomnil tretji delavec, ki se je pridružil prvima.

„Že, že! Kaj pa predavanja!? Vaje! To zdaj vse odpade!“

„Je tudi hudič, seveda!“

Dolga kača študentov se je vila naprej in izginjala v univerzitetni veži — auli.

II.

V auli je vršalo kot v panju.

„Štrajkamo! Štrajkamo!“

„Kako to, da ste tako naenkrat začeli?“ so spraševali študentje z drugih fakultet svoje tovariše tehničke.

Zbor vseh tehnikov radi tehnične uredbe je bil, pa smo kar na tem zboru proglasili štrajk! Kaj pa češ drugega?!”

„A tako! Fajn! Fajn!“

„V Beogradu in Zagrebu tudi štrajkajo!“

„Ali se nam bodo druge fakultete pridružile?“ je spraševal mlad tehnik „bruc“ neko „staro bajto“.

„Morajo se! Ni hudič!“

Tradicionalne razlike med mladimi „bruci“ in „starimi bajtami“ so danes izginjale. Tudi razlike med „klerikalci“, „nacionalisti“, „fišisti“, „marksisti“ so padale. Danes so bili vsi eno: študentje ki se borijo proti novi tehnični uredbi. Ena sama množica istega razpoloženja in iste volje!

„Tovariši!“ je zavpil s težkim močnim glasom tehnik Polde. Aula se je za hip pomirila.

„Tovariši! Gremo na rektorat, povejmo svoje zahteve in proglasimo tridnevni protestni štrajk! Zahtevamo odpravo nove uredbe o tehničnih fakultetah!“

„Živio!“ V auli je spet zabučal: „Gremo na rektorat!“

III.

Kaj je bilo prav za prav tisto, kar je danes premostilo vse pregrade med študenti? Kaj je bilo močnejše od zakoreninjenih političnih in konvencionalnih nasprotij? Močnejši je bil odpor proti novi tehnični uredbi.

Tehnik Stane je prišel to jesen na univerzo. Bil je sin enega izmed mnogih propadajočih štajerskih kmetov, ki ne morejo plačati ne davkov, ne obresti od dolgov, ne dote, kaj šele podpirati sina. Stane se je preživljal sam. Z denarjem od inštrukcij je plačeval takse, šolnino in hrano — (tri Din za kosilo, tri za večerjo). Stanovanje je imel zopet za

Pozdrav kmečkega fanta

Pozdravljam vas tovariši moji, saj edinost nas le k zmagi vodi.

Zelo pač trd je kmečki stan, kmet zdaj potrj je noč in dan.

Od jutra do večera se trudi kot živina, a upanja od dela noben več človek nima.

A mladina mi nikakor o nesrečah tožili ne bomo; mi hočemo v boj in delo za kruh, napredek

Cenjeni urednik!

Takoj po prejemu mladinskega lista „Mlada pota“ sem bil za list zelo navdušen. Zato sem naročnikno že poslal na naslov uprave. Ker pa sem čital v listu razne dopise, sem postal tudi jaz vnet za priobčevanje mladinskih misli. Zato Vas prosim, dragi tovariš, da objavite v našem listu mojo pesem, ki sem jo napisal primerno sedanjemu času.

Minili so časi, ko je bila starost znak modrosti. Zgodovino delajo mladi.

(Ljuba Davidovič)

inštrukcijo. Bil je še mlad — 20 let! Želel si je razvedrila, dekleta, življenja. Telosno je bil slab, podhranjen, kadar je prišel v gozd so se mu načeta pljuča močno širila, strastno je vdihaval zdravi gozdni zrak. Življenje mu še ni vzelo optimizma in zdrave vere v svojo bodočnost. Še je rad delal, študiral, se zanimal za vse, kar se je godilo okrog njega. Še je imel moči boriti se za vse, kar prinaša človeku srečo: za zaželeni poklic, za eksistenco, za zdravje, za razvedrilo.

Zdaj pa je prišla nova uredba o tehničnih fakultetah. Po tej uredbi bi moral Stane stalno študirati, podnevi in ponoči, če bi hotel napraviti vse predpisano v določenem roku. Časa ne bi bilo ne za inštrukcije, ne za zdravje, ne za vsestransko razširitev obzorij, ne za razvedrilo. Stane bi moral opustiti študij tehnike — zapustiti edino pot, po kateri bi mogel do boljšega in višjega življenja.

Takih Stanetov je bilo mnogo med tistimi, ki so šli s tehnične fakultete na univerzo in tam tako solidarno nastopali proti tehnični uredbi. Vsak tehnik pa je bil vsaj deloma — Stane.

Življenski interes je bila tista sila, ki je pogonila tehničke v štrajk. Ta zdrava sila je bila močnejša od vsega drugega.

IV.

V četrtek, petek in soboto so vsi tehniki, do zadnjega, štrajkali. Ila tehnični fakulteti, pred kemičnim laboratorijem, na tehnični srednji — povsod so bile stavkovne straže.

V auli na univerzi je bil nabit velik plakat.

Štrajk vseh tehnikov.

Pod plakatom so bile tri slike. Prva je prikazovala položaj študenta leta 1830: suh študent z

Ljubljana Pogled v gimnazijo

Poslopje je sicer prav čedno, ni pa tako razveseljivo življenje v njem.

Če si ravno eden onih srečnih roditeljev, ki imajo čast pritožiti se nad krivico, ki se je zgodila ubogemu vsegavednemu šolarčku, stopiš v avlo in ne veš ne kod ne kam. Odreši te šele sluga, ki ti pove, da počakaj na desnem hodniku do prve pavze. Mogoče si z dežele ter si hodil po mestu že precej časa. Truden si in pozimi ves premražen, na hodniku pa je mrzlo kakor na cesti. Imeli smo nekoč čakalnico, celo skozi 20 let smo jo imeli, to se pravi, odkar naša šola stoji, pa so jo sedaj odpravili. Preurejena je v uradno sobo direktorjevega tajnika. Tako te ubogega zemljana pretresata mraz in utrujenost, kot prazno vrečo, v prijazno omotico pa te spravlja duh po stranišču, ki se stalno zračni na dve strani: dvorišče in hodnik, sedanjo čakalnico.

Pozvoni, profesorji prihajajo, drug za drugim. Ko jih je že precej odšlo v konferenčno sobo se drzneš poprositi kakega mlajšega gospoda, manj strogega obraza, naj pogleda če je g. prof. X. že notri. Ta res pogleda in ti pove, da ga še ni. Čez nekaj časa vprašaš drugega, zopet in zopet — nič. Pozvoni znova. Strogi obrazi hodijo mimo tebe, ti pa strmiš in se čudiš, da ne vidiš prčakovane neusmiljene osebe. Ko odidejo vsi, pride počasi po stopnicah sluga, ki je v prvem nadstropju prodajal kruh in ti po dolgem premišljevanju pove, da je imel tisti g. prof. v pavzi inšpekcijo, zato ga ni bilo doli. Tebi pa je usojeno čakati nadaljnih 45 minut na hodniku, podaš se pa tudi lahko po eventualnih opravkih — srečen oče, srečna mati.

Drugače pa je če si solar sam. Kadar se namreč sprelajaš v odmoru po hodniku, ker se ti slučajno ni treba bati cveka prihodnjega uro, te mimogrede opozori ta ali oni malenkostni nedostatek. Občutiš, da pri vsakem stranišču izredno smrdi, ker se mesto na dvoriščno stran zračijo pozimi, radi mraza na hodnik. A kaj šele ko stopiš vanj. Majhna predsoba, vsa polita. Naprej pa sploh ni da bi govoril. Ko stopiš v razred vdihavaš zopet slab zrak, v sobi je 40 ljudi, zračijo pa niti dopoldne niti popoldne, ker je pač zakurjeno samo enkrat, t. j. zjutraj in pouk traja do šestih popoldne. Problem zračenja nastane po prvih petih učnih urah ob pol eni. Ne veš ali bi okna odprl in pustil fante, ki imajo pouk popoldne zmrzovati, ali pa pustil eno stvarno zaprto sobo v katero pride za naslednjih pet ur zopet 40 ljudi. Zadnjič je zahteval profesor, naj odpremo vsa okna. Ugovarjale smo sicer, da bo fante zeblo, toda on je vztrajal pri svojem. Drugi dan pa smo našle pod klopjo pisemce, da so reveži sedeli ves čas v plaščih in rokavicah. Podobno se seveda godi z nami, kadar smo v šoli popoldne.

Šipe na naših oknih so pri nas bolj prosojne kot prozorne. Brišemo jih namreč same, in sicer tako, da pišemo razne srčne izlive v prah. Včasih nam pri delu pomagajo tudi fantje.

umetniško kravato sloni na mizi in razprostira roke proti vzhodu, odkoder sije sonce.

Druga slika kaže položaj slovenskega študenta leta 1932: isti študent leži z gornjim delom telesa na mizi, poteze njegovega obraza so zgubane, na plečih ima težek kamen. Na kamnu je napisano: **Šolnine**. Solnce ni več.

Tretja slika prikazuje položaj slovenskega študenta leta 1935. Vrh kamna z napisom šolnine je še eden z napisom: nova tehnična uredba. Obraz študenta je spačen od bolečin.

Pod plakatom in slikami so bile stalno stavkovne straže.

V.

V soboto zvečer je bil v auli zaključek štrajka. Zbralo se je mnogo študentov tehnikov, juristov, filozofov in medicincev.

„Tovariši! Tehniki zaključujemo tri dnevni protestni štrajk. Ta štrajk se je končal brez vidnega uspeha! Naša borba se bo morala nadaljevati. Naš štrajk je bil le korak na poti do uresničenja vseh naših študentskih zahtev.“

Te besede so donele v auli kot v kaki gotski katedrali.

Za tehnikom je govoril jurist:

„Tovariši! Kot predsednik juridičnega društva izjavljam popolno solidarnost s tovariši tehniki. Njihova borba je naša borba. Njihov uspeh je naš uspeh!“

Pometamo pa na ta način: pade na primer zjutraj v prvi klopi papir na tla, popoldanski posetnik iste klopi ga ne smatra za svojega in ga brne nazaj, novi prejemnik zopet in tako kroži papir po razredu, dokler ne pride papir po kakih 14 dneh, obrčan in pisan do prvega lastnika.

Srečno mlado bitje! Sediš v klopi in se jeziš na svoj glavobol, če ravno utegneš. Pa ponavadi ne utegneš, ker moraš vedno in vedno pisati. Sicer ti slaba prede. Knjige ti le tu pa tam služijo kot pripomoček, da pogledaš, v koliko si se zmotil pri pisavi tega ali onega tujega imena. Druga pomena naše učne knjige nimajo. Ali so preobširne ali pa je premalo v njih, samo prave niso. Zato si v tej stiski nujno želimo monopola. Vese limo se knjig,

da se bomo navadili pisati še z levo roko, ko z desno ne bomo več mogli. Ker o šolskih knjigah pišejo in polemizirajo tudi drugi časopisi, se hočem omejiti le na nekaj primerov. Od tretjega razreda je pri nemških urah nemška vadnica naše najpogostejše čtivo. Do osme smo uporabljali dr. Bezjakovo vadnico (4 deli) s pravljicami o snežinkah, snegulčicah, vilah, povodnem možu (po Prešernu predelano v nem. prozo) in slično. Letos pa uporabljamo srbohrvaško Pintarjevo čitanko (izd. III. 1934), ki je ponesrečena antologija starejše nemške proze in poezije. Predvojnih in sodobnih pisateljev knjiga sploh ne upošteva.

Kot prosto čtivo smo prečitale poleg srečno izbranih Schillerjevih balad še Ludwigovega „Erbförster“ pisanega v dialektu in Stormov „Immenssee“. Na ta način si utiramo pot k spoznavanju nemškega slovstva.

Profesorjev za nemščino smo imeli v petih letih šest. V osmi pa nas velika večina gotico skrajno slabo ali bolje, sploh ne čita.

Drugače pa je s francoščino. Profesor je precej strog in iz strahu pred negativno oceno se učimo vse na pamet. Literaturo pišemo po njegovem nareku, ki je dobesedno vzlet iz: „La littérature expliquée“ od des Granges et Charrier. Knjiga ni predpisana in je težko umljiva. Predavatelja to ne moti, ker kompliciranih stavkov niti malo ne pomenostavi. Francoska čitanka ima komentar, ki je pisan v cirilici. Čtivo, ki ga pa mora imeti vsaka je tekom treh let sledeče. Le Sagov „Gil Blas“, katerega smo prečitale ¼ (strani 123, cena Din 80), Feuillet „Le roman d'un jeune homme pauvre“, historija „Grofica Marice“, izpuštile smo več kot polovico, le v glavnem smo si ogledale zanimivi sujet (cena Din 28). Hugo „Hernani“ (Din 10), France „Le crime du Sylvestre Bonnard“, prečitale 50 strani (strani 324, Din 48). Suma 166 Din prečitanih strani 268. Vsaka prečitana stran stane povprečno 62 par. Kako so starši zadovoljni s takim nasilnim povečevanjem domače knjižnice je druga stvar. Poleg vsega tega si moramo letos (zadnje leto) kupiti še Šturmovo slovnico (Din 80).

Za latinščino smo kupile komaj izišlo Maričičevo čitanko, ki je letos v sedmi šoli ne rabijo več

Potem je govoril še tretji, četrti, peti zastopnik. Razpoloženje zborovalcev je rastlo, se stopnjevalo iz simpatije do stvari v aktivno odobravanje, navdušenje in viharen sklep:

„V ponedeljek proglašimo celodnevni protestni štrajk vse univerze proti tehnični uredbi in proti šolninam!“

Živela borba vseh študentov!

Živela solidarnost vseh študentov!

Dol šolnine!

Navdušenje se je zaneslo z aule na ulico. Izmed 400 študentov ni bilo nobenega, ki bi se upal nastopiti proti temu navdušenju.

VI.

V ponedeljek zjutraj ob 8. so bile na univerzi v auli že razpostavljene stavkovne straže. Kdor je prišel na univerzo je slišal, da je štrajk izveden stoo odstotno: tehniki štrajkajo, na jusu ni predavanj, na medicini so pravkar postavljene straže, na filozofiji počiva vse delo i v seminarjih i po predavalnicah. Edino o teologiji ni vedel povedati nihče nič točnega.

Okrog 9. pridrvi v aulo ves zasopel in razburjen jurist Stane:

„Na teologiji... na teologiji so — predavanja.“

„Štrajkbreherji! Svinjarija!“

„Takoј tja!“

Čez nekaj minut je že hitela skupina študentov proti Alojzijevišču, kjer imajo teologi predavanja.

in je na semnju ne moreš prodati. Pač pa si moraš nabaviti Čoličevo čitanko za osmo, ki ima nekaj nad 1000 napak.

Knjigi za fiziko in kemijo sta preobširni. Pri vseh urah pišemo po razlagi. Zemljepis Jugoslavije je preveč skrčen. Edina in najbolj odgovarjajoča knjiga za osmo je le Orožnova zgodovina, ki pa je sestavljena v popolnoma drugačnem redu, kot nam jo predava profesor. Take so torej razmere. Dela imaš s pisanjem in prepisovanjem ogromno; rezultat pa je po osmih letih ta, da po diktatu še dovolj hitro pišeš, toda neusmiljeno grdo. Izobrazba, ki jo dobiš v šoli, je tako minimalna, da ne zadošča niti v domačem krogu, da ne govorim o blamažah izven doma. Pred fanti imamo dekleta edino prednost, da veljamo že itak kot neumne in javnost nam kak majhen pogrešek na inteligenčnem polju velikodušno prezre.

Mnogo stvari se učimo: matematičnih, kemijskih formul, raznih monoklinskih, tetragonskih in drugih sestav, zgodovinskih letnic, domače geografije do najneznatnejše in nevažne rodopske klisure. A v sedmi šoli pozna dijakinja Mozarta kot Mokarta, ker si je ime pač tako napisala, profesor zgodovine vam predstavlja Beethovna kot komponista veselih skladb in v osmi se dvigne ukaželjna mladenka in vpraša, kdo so levičarji.

To so dejstva. Osem let hodimo zapravljati svoje zdravje v nehigijske prostore. Po maturi pa nas pride nad polovico na univerzo popolnoma nepripravljenih, umsko nezrelih in bolnih na dihalih. In starši so gmotno izčrpani.

Deloma je razumljivo, da ne moremo naenkrat dobiti modernih higijskih šol in drugih prepotrebni priprav (fizikalni aparati sploh ne funkcionirajo). Ni pa razumljivo, da se nihče ne zmeni za učni sistem, nihče ne potrudi, da bi študentu, ki hodi v šolo ter si tam nakoplje boleznih vseh vrst vsaj omogočil razširitev kulturnega obzorja. Ni to problem, ki bi ga rešila monopolizacija šolskih knjig, ki ima edini namen polniti drž. blagajno in uničiti privatne knjigarne. Problem lahko rešimo le z razumnim intenzivnim delom in ljubeznijo do mladega človeka. Dokler je prvo dobiček in šele drugo kakovost materiala, toliko časa je nujno, da propadajo vse kulturne vrednote.

Nihče se ne briga za nas, zato se oglasamo sami, dijakinja v imenu vseh šol, vseh tisočev dijakov in dijakinj in končno tudi profesorjev. Saj profesor ne more delati čudežev, če sam nima sredstev, da bi izpopolnjeval svoje duševno obzorje. Ne more niti v gledališče, niti na koncerte, razstave in galerije, celo v kavarno ne. Le v šolo in domov, kjer lahko poučuje svojo nadebudno decu in si s tem prihrani izdatkov za inštruktorje. Na svojem službenem mestu balansira in čaka, kam ga odpihne vladajoči veter. Danes uči te, jutri one. Vedno začne s snovjo znova. Študentje pa iz hvaležnosti do nezanimivih ur dremljejo v svojih klopeh.

Članek ima namen opozoriti one, ki se jih tiče, da smo tudi mi tu.

Dijakinja.

Res, na teologiji so bila predavanja.

Tisti, ki so pridrveli prvi z univerze na Alojzijevišče so vdrli v predavalnico:

„Tovariši, teologi! Danes štrajka vsa univerza iz solidarnosti do tovarišev tehnikov! Pozivamo vas, da stopite v štrajk tudi Vi!“

Teologi so za hip molčali, njihov predavatelj je takoj izginil iz predavalnice, teologi so se vsuli na hodnik.

Na hodniku in stopnicah Alojzijevišča se je razvila prava besedna bitka. Najbolj goreči klerikalci, tesno povezani z vladajočo Cerkvijo, nazvani „Stražarji“, so vpili proti štrajku. Skupina, ki je prišla z univerze je branila štrajk.

„Mi nismo bili takrat zraven ko ste sklenili štrajk!“ je vpil visok, suh Stražar jurist, ki je stalno izbegaval pogledati svojim tovarišem v oči.

„Vaša krivda če vas ni bilo! Vi ste vedno le tam, kjer gre za direkten politični prestiz!“

„Danes štrajka vsa univerza razen teologov. Iz solidarnosti morate štrajkati še teologi!“

„Ne! Ne!“ so vpili Stražarji, večinoma ne-teologi.

„Torej ste vi za tehnično uredbo?“

„Ne! Saj so tudi teologi podpisali solidarnostno izjavo za borbo tehnikov! Toda proti takemu načinu borbe smo! Mi smo za milejšo borbo! To ni faire borba!“

„Milejša borba ni prinesla uspehov. Nešteto prošenj in resolucij je že romalo na merodajna

Ptuj

Kakor mnogi, ki so prejeli prvo številko „Mladih poti“, sem tudi jaz vzkliknil: „Spet en vrag.“ Ko sem pa tega „vraga“ malo pregledal, sem vzkliknil: „Dobro delajo! To smo rabili!“ Tako sem sklenil za list propagirati in napisati kaj zanj. Svoj sklep sem izvršil. Ko sem tudi napisal par stvari, mi je prijatelj rekel: „Veš ti kaj, to je samo jamranje, kar si napisal. Napiši kaj veselega.“ S tem mi je trenutno vzel precej korajže za pisanje, toda, dragi tovariš urednik, glavo si pojem, če ne sprejmeš za prihodnjo številko kakšen dopis iz našega kraja.

Ko sem napisal zadnje besede prejšnjega odstavka in zdaj tele, je preteklo par ur. V teh par urah sem se spomnil, da bi bilo najboljšo takoj „skup sklemfat“ dopis za „Mlada pota“. Kdo ve, kaj se zna do drugič pripetiti in morda bi se še res moral glavo pojesti.

Torej začnimo resno! Ne bom začel z večno enim in istim: „Naš položaj je zelo težak,“ ampak kako drugače.

Hotel sem vam povedati vso svojo zgodbo, vse svoje duševne borbe, konflikte s šolo, domom, ljubezni, z vsem, ob kar trči mlad človek, ko hodi po svetu sam. In da se mlad človek počuti sam, nekaj posebnega sredi nerazumevajočega sveta, smo menda doživeli prav vsi. Zato o tem ne bom pisal. Važno bi bilo, da vam povem, kako sem izšel iz teh borb sredi osamljenosti.

Prvi korak je bil, da sem našel tovariše. Tovariše, ki čutijo isto, ki se borijo prav tako kot jaz, ki so iskali prav tako kot jaz; spoznali smo se in se z začudenjem spraševali in gledali. Pa saj smo vendar tako slični, mladi in vsi skupaj čutimo, da naletijo v prazno očitki, da današnja mladina nima smisla za ničesar, da je materijalistična, da nima idealov in slično. Gotovo je tudi takšna mladina, toda ta prav sigurno ne misli na to: kje bo obedovala, kje našla stanovanje, kje našla delo, kako bo živela. In živeti je treba. Živeti bo treba, živeti mladost, pokazati, da smo resni ljudje, vredni zaupanja in sposobni za naloge, ki nas čakajo. Tako smo postali optimisti, željni znanja, hočemo se izobraževati sami. V življenju, v borbi, v knjižnicah in tu predvsem, toda teh je tako malo in tako malo resnega in vrednega najdemo v njih. Mučiš se, dokoplješ se do kake knjige in sedaj naletiš na novo vprašanje. Bo li prišel vsak lahko do te knjige? Ni dovolj, da se sam izобразиš, daj izobrazbo tudi drugim — zbiraj ljudi na predavanjih. Korak naprej. Tovariški krog se razširja, delamo, čitamo, objavimo predavanja:

„Trenje svetovnih nazorov v sodobnem svetu.“ In drugo: „Racionalizacija v industrijski pro-

dukaciji.“ Predavanja je treba prijaviti

Maribor

Mladina, kuj si sama svojo usodo!

Ljudska univerza

je posebno poglavje v Mariboru. Lep naslov nosi ta ustanova. Toda samo naslov — v resnici ni tako. Mladina je s tako „ljudsko“ univerzo nezadovoljna in daje duška tej nezadovoljnosti. Do vrhunca je prišlo to nezadovoljstvo, ko je predaval g. Grga Novak iz Zagreba o Rimu. Radi aktualnosti teme je bila dvorana nabito polna. Ko pa je predavatelj začel peti slavospev Mussoliniju in fašizmu, je vsa mladina solidarno protestirala. Ko je skušal predsednik miriti, češ, da je predavanje objektivno, je to izzvalo še večje proteste in je del poslušalcev zapustil dvorano, del je pa še naprej protestiral. Slovenska mladina je to pot dokazala, da je zmožna solidarnega dela neglede na politična prepričanja, kadar gre za obrambo demokracije in miru.

Op. ur. Kakor pozdravljamo ta protest mladine na povečevanje fašizma in njegove vojne, tako se ne moremo strinjati z načinom tega protesta. „Ljudska univerza“ naj bi bila forum („prostor“), kjer se z dejstvi, z debato dožene, kdo ima prav, na čigavi strani je resnica. Namesto zapustiti dvorano bi bilo potrebno, da mladina pove,

zakaj se ne strinja s predavanjem in kaka je resnica o italijanskem fašizmu in njegovi vojni. Organizatorji predavanja bi morali dopustiti svobodo govora zastopniku mladine, če bi vsi tisti, ki so zapustili dvorano to zahtevali. S pravilno obrazložitvijo fašizma bi si večina poslušalcev prišla na jasno, s samim protestnim odhodom pa je marsikomu ostalo vprašanje nerešeno.

Slovenska mladina hoče živeti mladostno, sočno in svobodno življenje, ki mu niso tuji ne sreča, ne veselje in ne vedri smeh. Razmahniti se hočemo iz dušičnega vzdušja. Omogočiti hočemo polet splošnim slovenskim ljudskim težnjam in borbi slovenske mladine za pravice njene mladosti.

mesta! Iz vsega nič! Nič!“ je že ves hripav vpil Stane, krilil z rokami, skušal prepričati in prepričati to množico, se še enkrat zadril „Živel štrajk!“ in nato utonil v gneči in hrupu.

„Mi smo proti štrajku ker ima politično ozadje!“

„Kaj: Kaka politika?“

„Marksisti ga vodijo!“

„Ni res! Strokovna društva ga vodijo!“

„Pa prevzemite Stražarji vodstvo! Zakaj se pa držite tako postrani?“ je zavpil suh, bled študent z naočniki.

Tedaj je stopil k njemu postaven Stražar in ga oholo vprašal:

„Član katerega kulturnega kluba si ti?“

„Triglavan!“ je odvrnil preprosto tisti z naočniki. „Aha! Triglavan! Jasno, marksist! Potem sploh ne govorim s teboj! Že vem, kdo si ti! Stražar je skremžil obraz, se obrnil in šel. Debela ustnica se mu je še bolj povescila.

„Politikant! Ali Triglavan ni prav tako študent kot vsi drugi? Ali za njega ne velja nova tehnična uredba?“

„Meni je vseeno, kaj si! Ali Triglavan ali Jadranščak ali Zarjan! Meni je tudi vseeno, kdo vodi štrajk! Glavno je to, da smo vsi enotni, pa da se tehnična uredba — črta!“

„Tako je! Živel štrajk! Teologi — v štrajk!“

Na hodniku se je gnetla, prerivala, prepirala in zbadala množica nasprotujočih si ljudi. Na eni strani ljudje, ki so za iskreno borbo, na drugi tisti, ki hočejo to borbo zavreti, prepričati, zavesti na stranpota; na sredi med tema taboroma pa množica, ki koleba. Ta množica ni omejena samo na hodnik Alojzijevišča! Sestava te množice sega čez cele pokrajine in kontinente, čez celo zemljo.

Teologi so večinoma kolebali: simpatizirali so z akcijo, toda imeli so predsodke proti njej in bali so se Stražarjev in vodstva.

Naenkrat se je dvignil iz množice starejši teolog:

„Tovariši! Zdej ko vsa univerza štrajka, je potrebno, da stopimo v štrajk tudi mi! Eni radi tega ker smo načelno za štrajk, drugi radi tega, da ne rušijo študentovski enotnosti!“

„Živel štrajk! Živel štrajk!“

Teolog je utonil v množici, ki je vpila; neki Stražar je siknil proti teologu:

„Za te besede boš še dajal odgovor!“ Toda njegove besede so danes zamrle v vsesplošnem hrupu. Ideja borbenosti in solidarnosti je zmagala. Teologi so stopili v štrajk.

„Mi ne štrajkamo! Mi ne štrajkamo, ker smo načelno proti štrajku. Mi le — zapustimo predavalnice!“ je kričal suh visok Stražar toda nihče ga ni več poslušal.

Sicer pa je potekal štrajk vseh študentov v miru. Novih primerov stavkokaštva ni bilo. Govorilo se je, da hočejo Stražarji štrajk razbiti, toda poskušali niso ničesar več. Zvečer v auli ob zaključku štrajka je katoliška akademska Zveza postavila svojega govornika, ki je govoril proti štrajku. Trdil je, da je štrajk način borbe, ki ne more prinesiti uspeha. Študentje ga niso mogli poslušati:

„Ne prerokuj! Molči! Vzemite mu besedo!“ so vpili vanj od vseh strani in ga prepričali. Govornik Akademske Zveze se je umaknil.

„Tovariši! Četudi nam ta protestni štrajk ni prinesel takoj uspeha, vendar kaže pot po kateri moramo. Če do 15. januarja nova tehnična uredba ne bo umaknjena, začnemo borbo iznova!“ je govoril zopet nek tehnik.

Študentov se je polastilo neko mrzlično borbena razpoloženje. Stražarji so iz protesta zapuščali aulo, kmalu za njimi so se vsuli drugi.

Vzklikanje štrajku, borbi in enotnosti študentov se je zaneslo z aule pred univerzo in se še dolgo ni podelo.

(Ko se bo nadaljevala borba proti uredbi bom nadaljeval svojo „Borbo“. O. N.)

Stane Kumar: Po delu.

Hrastnik

Položaj mladine v steklarski brusilnici

Splošno je že znano, da je pri nas položaj delavca zelo obupen, vendar, ker se do danes še ni nihče oglasil, da bi orisal naš položaj v brusilnici hrastniške steklarne, smatram za potrebno, da se čuje tudi naš glas, glas mladine.

Torej naj začnem: V brusilnici, kjer je zaposlenih okrog 70—80 delavcev in delavk, večji del mladih, je izkoriščanje čez mero. Sistem, ki vlada tu, je akordni; to se pravi: več narediš, več dobiš. V resnici je stvar drugačna. Ne upoštevajo se socialni zakoni, ki predvidevajo 50% plačane nadure. Že to nas, ki opravljamo 8—12 urno naporno delo, živo peče. Tóda to ni dovolj. Poslušati moramo še razne psovke in zabavljanja raznih mojstrov. Seveda niso taki vsi mojstri. Toda naj navedem en primer, katerega smo prav sedaj odkrili. Dva mojstra, ki bi bila vredna, da jih imenoma navedem, sta se že več časa sem posluževala prikrite goljufije na ta način, da sta sebi sama pisala več ur — to na račun nas. Tu je namreč tako, da mojstri sami pišejo ure delavcem, torej lahko napišejo sebi več ur kot so jih v resnici naredili — pri tem goljufajo nas. Oba ta mojstra sta nekaka poglavarja oziroma nekaka predelavca brusilnice. Žalosten je že naš položaj, še bolj žalostno je to, da se nahajajo med delavci samimi ljudje, izkoriščevalci. Seveda pa je krivda naša, ker nismo organizirani. Če bi bili vsi organizirani, bi se nam kaj takega ne moglo zgoditi. Da se pa kaj takega ne bo več zgodilo, kličem vsem mladim delavcem brusilnice: pristopajte v strokovno organizacijo — korakajmo skupno s steklarji pot lepšim časom nasproti.

Mlad delavec.

Kočevje

Kočevski vajenci

Tudi v tem skritem kraju sveta smo vajenci, povsod smo, kjer je treba mlade moči, ki je ni treba plačevati. Kakor drugod tudi mi trpimo, tudi mi životarimo slično tepenim psom, čeprav s sklepetajočimi zobmi, stisnjenimi pestmi, a vedno bolj smo obunkani in tepeni. Kdaj se nam bo bolje godilo? Gotovo takrat, ko bomo združeni v organizaciji vajencev, zato jo tudi mi predvsem zahtevamo. Tovariši treba bo borbe, požrtvovalne borbe.

Najhuje trpimo mi, kovaški, ključavničarski, kleparski in mizarški vajenci, manj trgovski in vajenci drugih strok.

Sam sem ključavničarski vajenec; dva sva eden spi v mojstrovni hiši, sam pa hodim vsak dan 3 km daleč domov. Zjutraj ob 6. moram biti v delavnici, vračam se ob normalnem delu ob 8. drugače pa ob 9., 10., 11. in celo ob 12. uri. Poleg strokovnega dela opravljam s svojim tovarišem tudi vsa gospodinjstva dela. Če bi bilo samo to! Ves ljubi dan udrihajo po naju, pa na kak zverinski način, najsi bo železo ali les, a kolikokrat sva krvava, kolikokrat se izmučen vračam domov, da mi klecajo udje. Skoro brez vzrokov nas tepejo, nad nami znese mojster svojo jezo, pomagajo mu pri tem pomočniki. A mislite, da dobimo plačilo za svoje delo — ne, še zdoma moramo prinesiti različnih stvari, naši revni starši jim morajo dati edino kočo, purana, jajca, surovo maslo, peščico krompirja, ki ga pridelajo, zelja in fižola, da nas ne vržejo ven, kajti vajencev je na izbiro.

Midva nisva edina; vsem kleparskim, kovaškimi in mizarškimi in tudi drugim se tako godi. Dvakrat na teden imamo šolo od 1. do 6. ure, večkrat nas mojstri niti ne pustijo k pouku.

Vajenci.

Razširjajte naš list
„MLADA POTA“

Slovenske gorice

Rad bi študiral

Sem želarski sin (mali kmet) doma iz Sv. Rupertu v Slovenskih goricah, daleč od mest, do Ptuj je 15 km, do Maribora pa je 20 km. Napravil sem štiri gimnazije. Sedaj ne morem dalje študirati, ker starši ne morejo več za mene plačevati stanovanja, hrane, šolskih potrebščin in šolnine, ko

večkrat še za sol ni, saj se v zakotnih krajih še težje spravijo poljski pridelki že po itak sramotnih cenah v denar. Tako, mi, podeželska mladina, ki smo bolj oddaljeni od kulturnih, prosvetnih in industrijskih središč, še posebno čutimo gospodarsko in duševno zapostavljanje. Mi smo ukaželjni, radi bi študirali, se razvijali, radi bi se dokopali do raznih poklicev že zato, ker nam je doma pretesno in gledamo na žlice pri mizi, smo v napotje drug drugemu in se sovražimo. In ravno za nas, ki nas košček zemlje ne more preživeti, ni izgledov za bodočnost; dočim lahko sedaj študirajo samo sinčki in hčerkice bogatejših, ki sicer imajo še dovolj izgledov doma. Študirajo še lahko tudi zato, ker imajo v mestih razne strice in tete in tudi šolnina je zanje sorazmerno manjša. Mi revnejša mladina, med katero je mnogo talentov, pa naj rajši med tem časom gremo na njihove grunte kot hlapci in dekletje in tako naj napravimo svoja najboljša leta, zgubimo svojo moč in zdravje.

Lovrec Tone.

Kultura

Hamsun proti Ossietzkemu.

Čitateljem „Mladih pot“ gotovo ni znano, da so mnoge pisateljske organizacije predlagale kot kandidata za letošnjo Noblovo nagrado nemškega pacifističnega pisatelja Ossietzkega, ki je radi svojega delovanja za mir in svobodo že od prihoda nacional-socialistov na oblast v nemških ječah. Proti Ossietzkemu pa se je dvignil Knut Hamsun, norveški pisatelj. To je ogorčilo vse največje duhove. Norveška dijaška zveza je ob tej priliki izjavila solidarnost z borbo Ossietzkega za mir in svobodo in predlagala vsem intelektualcem zahtevo po osvoboditvi Ossietzkega. Istočasno so ga ponovno predlagali odboru za podeljevanje Nobelovih nagrad.

Hamsun, čigar dela se tudi pri nas čitajo, je gotovo pozabil na leta stradanja, ki jih je preživel, dokler ni dobil Noblove nagrade, kajti drugače gotovo ne bi mogel nastopati proti enemu najodličnejših borcev za boljšo bodočnost človeštva.

Mark Twain proti vojni in nasilju.

Ko se je pred kratkim obhajala 100 letnica rojstva Marka Twaina (Tvéna), ki ga slovenska mladina pozna zlasti po njegovem romanu „Malemu klatežu“, so mnogi časopisi poudarjali njegovo borbo proti vojni in nasilni kolonialni politiki, ki jo je brezobzirno razkrinkaval.

Tudi literarna bilanca.

Pred kratkim so vrhovni činitelji kulture v hitlerjevski Nemčiji proslavljali delo, ki so ga izvršili v dveh letih svojega režima. K njihovi bilanci je švicarski list „Basler Nationalzeitung“ podal še sledeči kratki pregled:

Za časa novega režima so onemogočili vsako delo 250 znanim pisateljem. „Prostovoljno“ se je izselilo 51 pisateljev, med njimi 27 arijcev. Med slovitimi pisatelji tičijo v koncentracijskih taborih ali v ječi še danes Karl von Ossietzky, Renn, dr. Carlo Mierendorf, Ernst Hardt. Iz ječe so med tem izpustili, potem ko so prebili kazni, 5 pisateljev, med njimi Richarda Billingerja. Ustrelili so pisatelje dr. Willija Schmida, dr. E. Junga, dr. F. Gerlichia. V koncentracijskem taborišču sta končala s samomorom Erich Mühsam in dr. Maruhm.

(„Jutro“.)

Prebujenje Leonharda Franka.

Leonhard Frank, ki je leta 1917 izdal sijajno protivojno knjigo „Človek je dober“ in stal v prvih povojnih letih na čelu nemških pisateljev, se je nato popolnoma odtujil svetu. Ko je zavladal v Nemčiji fašizem (nacional-socializem), je moral bežati iz domovine. V Pragi je rekel: „Nikakih načrtov nimam, nočem več pisati.“ Vsi so čutili, da ta Frank ni tisti, katerega knjigo „Človek je dober“ je med vojno moralo čitati nemško ljudstvo skrivaj.

Branislav Nušič za svobodo tiska.

„Brez svobode tiska ni svobodnega izraza duha, a brez svobodnega izraza duha ni književnost popoln izraz razvitega individualizma. Javnost, široka javnost, osnovana na svobodi tiska, je najpozitivnejši faktor za širjenje duha; brez take javnosti ostane duh lastnina poedinca, a s tem je književnost odvezeta njena vzgajna vloga.“

Letos pa je Frank na pisateljskem kongresu spregovoril sledeče besede:

„Tukaj se je govorilo o mnogočem, kar nas razdvaja. Toda danes je mnogo važnejše ono, kar nas združuje. Kdor je doživel vojno, mora delati proti vojni. Kdor je doživel fašizem, mora delati proti fašizmu. Ustvarimo enotno fronto. Ta beseda mora biti danes vez, ki bo povezala vse, ki pišejo. Smelost in prepričanje morajo zadostovati, da se ločimo od vsega, kar nas razdvaja in da se postavimo na stran delovnega človeka in da se z njim vred borimo proti vojni in fašizmu!“

Film

Film iz življenja bogatašev.

Pred leti je vzbudil veliko pozornost ameriški časopisni magnat Hearst, ki porabi za svoje osebne potrebe mesečno 16.000 dolarjev, ker je dal podreti star srednjeveški grad v Španiji, kos za kosom, opeko za opeko, ki so jih natančno zaznamovali in je potem isto stavbo postavil na svojem posestvu v Kaliforniji. Ta dogodek je obdelal znani napredni francoski režiser René Clair v svojem novem filmu „Ghost potuje na zapad“ in v njem osmešil vso bahavost bogatašev. V filmu prepelje neki milijarder star škotski grad v Ameriko in, ker v gradu straši, vzame tudi grajsko pošast s seboj.

„Junaki iz Pavlove ulice.“

Čehoslovaška filmska cenzura je prepovedala predvajanje filma „Dečki iz Pavlove ulice“ (ki ga v nekaterih državah predvajajo pod naslovom „Ni je večje slave“ ali „Junaki iz Pavlove ulice“), ker kaže militaristične tendence. Tudi Molnarjevo mladinsko delo, po katerem je film izdelan, je polno vojaškega duha.

Ramon Novaro,

ki igra v filmih navadno indijske prince in slične vloge, je gostoval sredi decembra 1935 na odru kraljevskega gledališča v Londonu. Občinstvo ga je sprejelo z viharinim ploskanjem, toda njegova slaba igra in petje je gledalce tako ozlovoljila, da so ga izžvižgali.

Filmski zemljepis.

Pri velenkih filmskih podjetjih v Hollywoodu je nastal nov poklic: človek, ki potuje po vsej Ameriki, si ogleda vsako pokrajino in jo zaznamuje v zemljevidu po njenih filmskih lastnostih. Posamezni predeli sličijo namreč povsem Švici, Krasu, drugod so puščave, velike ravnine itd. Tako si prihranijo trdke draga potovanja v druge dele sveta.

„Stari in mladi kralj.“

Filmska cenzura v Danski je prepovedala predvajanje novega nemškega tendenčnega filma „Stari in mladi kralj“. Film je bil do zdaj tudi v Italiji prepovedan, vendar so ga dne 12. dec. 1935 dovolili. Predvajati se pa ne sme v provincah Bozen in Trient, kjer živi nemško prebivalstvo. Film iz časa Friderika Velikega povečuje pruski militarizem.

V Nemčiji je v Koeslinu sodišče dovolilo razporoko nekemu kmetu, ki je prisegel, da njegova žena noče roditi otrok. Sodnik je izjavil, da so kmetje glavni tok nemške krvi in prva dolžnost vsake zdrave kmetice je, da rodi otroke. Dalje je rekel, da je edini vzrok, ki ga nacijska Nemčija prizna za ločitev zakona, če žena noče ali ne more roditi otrok, ako je mož impotenten, ali če on ali ona odklanjata nacijski ideal. („Prosveta.“)

Zahteve konference afriških narodov. Kapstadt, 17. XII. Na konferenci afriških narodov v Bleaufontainu je bila sprejeta resolucija, ki najostreje obsoja italjanski vpad v Abesinijo. Resolucija poziva afriške narode, naj store vse za podpiranje Abesinije v njenem boju, ter poziva Društvo narodov, naj uporabi vse sankcije in osnuje v danih okoliščinah tudi vojaški blok proti Italiji.

Nemški obrtnik v obupu. Pred kratkim se je obesil v izložbenem oknu svoje mesarije nek mesar iz Altone. Ta mali obrtnik je upal, da se bo izkopal iz svojega neznoznega položaja, v katerega je zašel radi pomanjkanja mesa, samo s samomorom. V svojem brezmejnem obupu je hotel svoj samomor izkoristiti za strašno demonstracijo: Na svoje truplo si je pritrdil listek z napisom: *Für den Führer (Hitler) (1. Klasse) (1. Klasse)*.

Ta primer je kmalu našel posnemovalce. V Bambergu se je prav tako v izložbenem oknu obesil nek mali trgovec. Na listek je napisal: *Ich bin ein Nazi (I am a Nazi)*.

Italijanski vojak v tanku

Motor! Tak smrdeči in trikrat prekleti motor, ki nam poganja v zaprti voz še večjo vročino in nas hoče zadušiti! V takem oklopnem vozu se omehta vsakdo, ki se mora v njem voziti. Živci se hočejo človeku potrgati, pljuča obupno dihajo, da bi dobila kaj svežega zraka. Svoj nos pritiskaš k ozki lini, da bi videl katerega izmed tistih strelcev, ki so nas pognali v tale kotel. Preklinjaš poveljnika v poveljniškem vozu, ki ga obdajajo naše „sove“, da bi s emu nič ne zgodilo.

Kje neki so Abesinci? Levo kolo zadene ob velik kamen. Vrže nas v kot, odkoder še z večjo silo zdrčimo v nasprotno steno, da nam kosti pokajo. Za kako sekundo se obrazi zjasne: tamle gori na skali stoji Abesinec in maha! Čuti se varnega v taki daljavi! V tanku pa kolnemo in renčimo. Oba strelca hočeta streljati, pa ne gre. Končno oni od strojnice prehitijo topničarja in strojnica prične drdati. En pas nabojev je že postrelil, drugega vtika v strojnico. V kotlu ropoče ko v peklu. Pogledam skozi lino: mož še vedno stoji in maha, čeprav se okoli njega vse kadi. Premetavajoči se tank že skrbi, da ne moreš dobro streljati.

Strojnica obstane. V odmoru slišimo, da so tudi drugi tanki začeli divje streljati v moža. Ta pa še nekaj časa stoji, nato pa izgine za skalo. Ali jo je izkupil? Vsi dvomimo. Potem pa se spogledamo, ker smo spoznali, da nas je mož pošteno potegnil. Ta Abesinec se je samo zato postavil na skalo, da smo začeli streljati in s tem sami napolnili tank s strupenimi plini, ki na debelo vro iz strojnice.

Lajamo, jokamo, tako nas duši. Ven iz voza! Na zrak! Toda komaj se vrata odpro in pokuka prva glava iz voza, se že vsujejo krogle na nas. Sprejaj je nekdo omahnil in potegnejo ga mrtvega nazaj. Nenadoma začne tank besno skakati. Mož ob krmilu je omedlel. Vrže ga s sedeža, da mu zdaj zeva rana v glavi.

Nekaj desetih dobrih vojakov strelcev, spretno razpostavljenih, lahko vedno znova straši moštvo tanka, v katerem se uničujejo najboljši vojaki.

Po dnevu se pri živem telesu pečemo v neznočni afriški vročini, ponoči pa nas mraz, katerega v jeklenem vozu trikrat bolj občutimo, tako stresa, da nam zobje šklepečejo. Sedaj pa še zdrknji v kako jamo, da boš moral dolge ure izkopavati kolesa pet ton težkega orjaka, ki se je zagrebel v pesek ali glino!

In zakaj?

Napačno sem storil. Eden od sedanjih švicarskih fašistov, g. Devil, ki je obiskal fašistično Nemčijo, je po povratku objavil iskrene in dokumentirane manifeste — proti fašizmu pod naslovom: „Napačno sem storil.“ V tem manifestu g. Devil odkrito priznava svoje razočaranje nad nacional-socializmom in opozarja svoje prejšnje prijatelje na težke udarce, ki jih zadaja fašizem ljudstvu.

Ta Devilova izjava je silno odjeknila v švicarskih političnih krogih, kajti v resnici je za fašizem velik udarec, če ga njegov največji in najvnetejši apostol začne pobijati, ko je spoznal kakšen je v praksi.

Protidržavna krajevna imena. Na zahtevo senatorjev za notranje skrbstvo so bila v Lübecku spremenjena sledeča krajevna imena: Israeldorfer Allé, Jerusalemsberg in Israeldorf. Izrael je namreč židovsko ime, Jeruzalem pa glavno mesto nekdanje židovske Palestine.

„Fronta dobrih Nemcev.“ Časopis „Politiken“ iz Kopenhagna poroča o podzemeljskem delovanju v Nemčiji, ki se vedno bolj širi, zanimive podrobnosti. Razen marksističnih tajnih organizacij obstaja še meščanska tajna organizacija: „Fronta dobrih Nemcev“, neke vrste „Tugendbunda“, ki je izrazito protirežimska. Bajez razširja organizacija tajne tiskovine in ima torej neke vrste ilegalen tisk.

Abesinski pekel.

Neki švicarski državljani, važen funkcionar v nekem velikem švicarskem mestu je dobil iz Afrike pismo od svojega prijatelja, italijanskega oficirja. Pisal mu je iz abesinskega kraja, ki so ga Italijani okupirali. V pismu piše: „Dežela je prav lepa, klima znošna in mi živimo udobno. Hrana je dobra, morala odlična. Shrani si prosim znamke z ovitka, ker bodo imele veliko vrednost, kadar se polastimo Abesinije.“ Švicarski državljani je opozorjen po tem zadnjem stavku — njegov prijatelj je vedel da on ni filatelista — odlepil znamke in na njihovi obratni strani čital:

„Mi smo v peklu in tisoči poginjajo.“

„Giustizia è Liberta.“

Sport

PLANIŠKA SKAKALNICA

Lansko leto se je mnogo pisalo o tem, da bodo planiško skakalnico zvečali tako, da bodo mogoči skoki 150 m in še več. Največ črnila je porabil pri tem znani trgovski poslovodja Joso Gorec, ki je generalni tajnik JZSS. Napisal je mnogo pesniških izlivoz o planiški skakalnici, o njeni hiperboli in paraboli, o zakonu o letu; pri tem je seveda proroško izjavljalo o 200 m, ki jih bodo v bližnji bodočnosti premagali smuški letalci in seveda ni pozabil velike materialne koristi za naš premili narod. No, pred meseci, ko je znameniti teoretik Švicar Straumann izjavil, da bodo po njegovih računih najdaljši smuški skoki mogoči le do okoli 130 metrov, je bistroumni Gorec naekrat podal v časopisu izjavo, da bodo po njegovem mnenju, namreč Gorčevem, mogoči skoki najdalje do 135 m, na onih 150 in 200 m pa je seveda pozabil. S tem, da je Straumannovim 130 m dodal še 5 m, mu ne more nihče očitati, da to ni njegovo osebno mnenje, ampak Straumannovo. Kdor je ptič, je pa ptič! Po tej Straumannovi izjavi so sklenili, da bodo gradili skakalnico na 120 m. Komaj so se pa ljudje po časopisu privadili na to novo številko 120, so naenkrat izvedeli, da se gradi skakalnica za skoke okoli 100 m.

Propagator Planice, Joso Gorec je brez dvoma naš najidealnejši sportni delavec. Poleg tega, da izvršuje naporni poklic trgovskega poslovodje pri tvrdki A. Gorec je istočasno generalni tajnik pri JZSS in pri izvršnem odboru društva „Planice“. Parkrat je sicer v JZSS podal ostavko, ampak s prigovarjanjem je mesto zopet prevzel. No, sedaj ima glavno besedo tudi v društvu Planica, ki ima pa nasprotno od JZSS dovolj denarja na razpolago. Seveda se bo dalo na ta način v društvu Planici delati bolj velikopotezno, kar je našemu genialnemu Gorcu v krvi. Zato se bojimo, da ga bo to delo tako prevzelo, da bo postala njegova ostavka v JZSS v najkrajšem času resna, in potem: ubogi JZSS!

R. K.

Wilfan 1:00,8!

Na velikem plavalnem mitingu „Hakoaha“ v Dianabadu na Dunaju je Slovenec Draško Wilfan postavil nov jugoslovanski rekord na 100 m svobodno s 1:00,8 sek. (Op. ur. On je letos v Mariboru plaval novi rekord 1:02,5 in lansko leto na Sušaku nperiznalo 59,0 sek!) Za polovico dolžine je zaostal za evropskim prvakom Esikom, ki je plaval 58,4 sek., premagal pa je Čehoslovaka dr. Steinera (1:02,2), večkratnega slovanskega prvaka in prvaka Dunaja Huateka (1:02,3).

1. Novi svetovni rekord v hitrem drsanju na 3000 m je priznan poznanemu Norvežanu Ivaru Ballangrudu (postavljen januarja 1935 v Davoru). Tudi Avstrijcu Wazullku je priznan svetovni rekord na isti progi s časom 4:57,8 v Hamaru (februarja 1935), toda Ballangrudov je boljši s časom 4:49...

2. Tenis. Avstralec Crawford, eden od najboljših teniških igralcev na svetu, je izgubil na prvenstvu Nove Zelandije proti svojemu rojaku Quistu 6:4, 4:6, 4:6, 9:11.

3. Atletski rekordi.

Objavljen je popis lahkoatletskih rezultatov postavljenih v sezoni 1935, ki so bili predloženi na priznanje za nove svetovne rekorde. — Prijavljeni so ti rezultati:

Moški rekordi:

Tek 200 m: Owens (Amerika) 20,3 sek.
Tek 110 m s preponami: Morran (Amerika) 14,1 sek.
Tek 400 m s preponami: Hardin (Amerika) 50,4 sek.
Skok v daljavo: Owens (Amerika) 8,13 m.
Skok ob palici: Graber (Amerika) 4,41 m.
Met diska: Schröder (Nemčija) 53,10 m.
Met kroglice z obema rokama: Dr. Daranyi (Madžarska) 29,46 m.

Ženski rekordi:

Tek 100 m: Stephens (Amerika) 11,6 sek.
Met diska 1 kg: Mauermayer (Nemčija) 46,10 m.

4. Kieffer.

Javljajo iz Aarhusa na Danskem, da je tam Kieffer preplaval 150 jardov hrbtno v času 1:33,9, torej za tri sek. boljše od svojega lastnega svetovnega rekorda. To je že njegov enajsti svetovni rekord na evropski turneji.

Do sedaj je bil vsaki Kiefferov rekord senzacija, od sedaj pa — kakor se zdi — bo sezacija, ko ta mladi Amerikanec ne bo postavil več kakšnega svetovnega rekorda.

Sport na Japonskem.

Japonska je znana, kot ena najnaprednejših držav na svetu. Tudi v sportu so na visoki stopnji in se govori o ljudskem sportu na Japonskem. Toda resnica je nekoliko drugačna. Skoro na polovico ljudskih šolah so morali ukiniti telovadbo, ker so se dogajali slučajji, da so se sestradani otroci med izvajanjem telesnih vaj zgrudili od onemoglosti.

Avtomobil

Mnogo več zanimivosti bi lahko bilo v „M. P.“, ko bi vsak mladi čitatelj čital s svinčnikom v roki in si najzanimivejše podatke izpisal. Neki naš naročnik nam je poslal sledeče zanimivosti.

o avtomobilu,

ki jih je našel v Ehrenburgovem romanu „10HP“ (10 konjskih sil). V tem romanu opisuje pisatelj izdelavo avtomobila v tovarnah, pridobivanje kaučuka za pneumatike na plantažah malajskih otokov, borbo za petrolej, ki žene avtomobilske motorje i. t. d.

Prvi načrt avtomobila je bil izdelan l. 1798 v Franciji, toda avtomobil sam so izdelali šele čez sto let. Med prvimi, ki so se upali voziti z njim, je bil veliki francoski pisatelj Zola, katerega roman „Germinal“ imamo tudi v slovenščini.

L. 1915 je odprl v Franciji tovarno z avtomobili Citroën. Prvo leto je izdelal 3.300 strojev, l. 1917 pa že 30.000 strojev. Postal je namreč vojni dobavitelj. Leta 1919 je uvedel tekoči trak in zvišal produkcijo na 200 strojev dnevno.

Kaj je tekoči trak? On ni svilen, on je železen. To niti ni trak. To je veriga. To je čudo tehnike, to je zmaga razuma, porast dividend (dobička) največje trpljenje in ponižanje za delavca in navadna železna veriga, s katero je pri Citroënu okovanih okrog 25.000 sužnjev-delavcev. To je veriga, ki drsi neprestano pred vrstami delavcev in vsak delavec mora takrat, ko je veriga z nedovršenim avtomobilom pred njim, storiti odrejeno delo, to je ali vstaviti vijak, ali ga priviti, ali montirati magnet, ali pričvrstiti kabel ali podobno. Toda veriga z avtomobili gre tako naglo naprej, da se delavec nima časa ozreti. Delati mora kot stroj, če noče, da zdrvi avtomobil izpred njega, ne da bi on opravil na njem svoje delo in če noče izgubiti službo.

Januarja 1927 je v prometu 319.074 Citroënov. Dnevno izdela 1000 strojev. Dobiček v prvem polletju 1928 je znašal 106.000.000 frankov. Skoraj v istem času se je zgodilo v Citroënovih tovarnah 1.200 nesreč. Stroji sekajo prste, roke, noge, plamen in plini izžigajo oči. Citroënovi tvornice zavzemajo prostor 70 ha. Vrh Eiflovega stolpa blešči ime „Citroën“, sestavljenih iz 200.000 žarnic, ki jih veže 90 km žice.

Pri Citroënu se ne sme izgubiti niti sekunde. Tipkaričam odmerjen čas je sledeč: pismo vložiti 44 sekunde, tipkati 3 minute 19 sekund, prečitatati 50 sekund, kopijo v predal 4 sekunde.

Gospod Citroën ljubi svež zrak — velik trg. Ker ne more v Franciji več prodajati svojih avtomobilov, gradi delavnice v Londonu, Kölnu, Milanu in Bruslju. Oprezno prodira v Portugal, Holandijo, Španijo in Dansko. Utrjuje se v francoskih kolonijah. Z druge strani pa prodira Ford. Celo v Francijo prodira s svojimi cenejšimi stroji. Citroën je v varnosti, Citroën dela! Hitreje! Njegovi avtomobili morajo biti še cenejši od Fordovih, drugače propade. In Citroën takoj zniža plače delavcem in določi hitrejši tempo dela — tekoči trak teče hitreje.

IZ UREDNIŠTVA:

Neprebavljivo! Par dijakov iz ptujske gimnazije nam je vrnilo „Mlada pota“ z opazko: „Neprebavljivo.“ Ne vemo, kaj so ti dijaki, mislimo pa, da morajo biti ali zelo dobro situirani, ker jim interesi slovenske mladine niso mar ali pa delajo po diktatu kakih mračnih, mladini sovražnih sil.

Ta številka se je zopet zakasnila. Kdor ima vpogled v izredno težke prilike, v katerih mora danes izhajati napreden list, bo to v polni meri razumel. Razen z denarnimi težkočami, se moramo boriti še z umetnimi ovirami, ki nam jih stavljajo, da zatro progresivni tisk. Kljub vsemu gremo naprej! Zato na delo!

Uredništvo je prejelo mnogo več dopisov, kot jih lahko priobčimo na štirih straneh vsakih štirinajst dni. Zato je moral marsikak dober članek odpasti. Marsikomu smo tudi odgovorili. Vendar je to sedaj zadnjič. Radi prevelikih stroškov, bomo od sedaj odgovarjali le onim, ki bodo priložili znamko za Din 1.50.

Uredništvo.